

Případová studie – Systém zapojování občanů městské části Praha 12

Příběh: Jedná se o skutečnou situaci, která byla zpracována na základě konzultací s pracovníky MČ Praha 12, zejména paní ing. Alenou Dziadkiewiczovou, v té době vedoucí oddělení MA21 a participativního plánování.

Jaký měli problém, co chtěli vyřešit

Městská část Praha 12 se rozkládá na pravém břehu Vltavy, zaujímá plochu 2333 ha, a je tvořena katastrálními územími Cholupice, Kamýk, Komořany, Modřany a Točná. V r. 2022 evidovala 56 617 obyvatel, kteří žili v téměř 4000 domech.

Městská část čelí řadě problémů, k nejvýznamnějším patří povodňová hrozba, dopravní situace, nevyhovující bytový fond, veřejná prostranství a infrastruktura, rovněž ohrožení životního prostředí a nebezpečí narušení přírodního charakteru této oblasti. Radnice Prahy 12 se aktivně těmito výzvami zabývá s cílem zajistit bezpečné a příjemné prostředí pro své obyvatele. Vedení městské části postupně připravuje řadu revitalizačních projektů, které by měly přinést moderní a inovativní prvky do městské zástavby s ohledem na charakter dané lokality.

Jak ho mohli vyřešit klasicky

Vedení radnice MČ Praha 12 usiluje o revitalizaci vybraných lokalit již řadu let. Tyto projekty se obvykle v minulosti realizovaly na základě rozhodnutí politických reprezentantů nebo úředníků, kteří dostanou za úkol připravit projekt, vysoutěžit zhotovitele a zajistit provedení celé akce. Úředníci rozhodují „od stolu“, aniž znají důkladně situaci v dané lokalitě. Proto se často stává, že takové projekty nejsou veřejností přijaty pozitivně.

Jak na to šli jinak – proč si vybrali toto řešení

Městská část Praha 12 se rozhodla zvolit jiný přístup. Využila možnosti zapojit se do pilotního projektu [Podpora participativního plánování](#), který v letech 2020 - 2022 zorganizoval Institut plánování a rozvoje Prahy (IPR Praha). Tento projekt nabídl systematickou a odbornou pomoc koordinátorům participativního plánování, což je disciplína, které se město učí teprve posledních pár let. Cílem tohoto pilotního projektu bylo zakotvit participaci v Praze jako standardní přístup a narovnat podmínky pro zapojení do plánování napříč městskými částmi.

Přestože pilotní projekt již skončil, městské části, které se ho účastnily, se věnují participaci i nadále. Jednou za měsíc se scházejí, informují se navzájem o připravovaných nebo realizovaných projektech a diskutují o konkrétních případech participace. MČ Praha 12 zapojila občany do přípravy celé řady projektů, které se

týkaly především revitalizace ploch a veřejných prostranství, změn v sídlištní zástavbě, oživení některých ulic, výstavby nebo modernizace dětských hřišť, rekonstrukcí škol, školek a jiných budov občanské vybavenosti, participativního rozpočtu apod. „Uvědomili jsme si, že veřejnost, která v dané lokalitě žije, ji zná nejlépe“, říká Ing. Alena Dziadkiewiczová, tehdejší vedoucí odd. MA21 a participativního plánování z Úřadu městské části Praha 12. „Občané se většinou ochotně zapojují do aktivit, které bezprostředně ovlivňují jejich život. Znájí podrobnosti, které mnohdy nejsou zachyceny v projektové dokumentaci nebo technických mapách. Kontinuita myšlenek a místní znalost je neocenitelná. Zapojení občanů do rozhodování o projektech se zpětně projevuje i ve snížení počtu námitek, rozporů nebo případných žalob“, dodává Alena Dziadkiewiczová.

Pilotní projekt IPR Praha byl startovacím impulsem ke změně uvažování ohledně rozvoje městské části. Jiný přístup vyžaduje stará zástavba původních Modřan, jiný velké sídlištní celky vybudované v 70. – 80. letech, a jiný oblasti venkovského charakteru jako je Točná nebo Cholutice. Velmi citlivý přístup vyžadují nové developerské projekty a radikálnější zásahy do vystavěného prostředí. To vše se mnohem efektivněji řeší se spoluúčastí občanů, i když příprava participativních aktivit zabere nějaký čas a vyžaduje také určitou erudici ze strany městských úředníků. Ti byli vyškoleni právě díky zapojení do pilotního projektu a další odbornou a metodickou pomoc jim i nadále poskytuje Kancelář participace IPR Praha.

Kdo je v tom podpořil

Participativní aktivity by nebylo možné realizovat, kdyby neexistovala podpora z politického vedení MČ Praha 12. První místostarosta Petr Šula, který má mimo jiné v gesci agendu MA21 a strategický plán rozvoje, participaci občanů věří a intenzivně ji podporuje. Jeho postoje sdílí i ostatní členové rady, takže participaci je vedení městské části nakloněno.

Metodickou podporu a edukaci poskytuje již zmíněný IPR Praha, který rozvíjí a podporuje činnosti koordinátorů participace na některých pražských městských částech. Cílem této instituce je postupně rozšířit působení koordinátorů do všech městských částí, aby participace probíhala co nejbližší lidem a na lokální úrovni. MČ Praha 12 je součástí „Pražské strategické dílny“, která se věnuje společnému vytváření (co-creation) strategických dokumentů, jako je generel veřejných prostranství.

Další podporu získala MČ Praha 12 z Norských fondů. Peníze z tohoto zdroje využije ve veřejném prostoru při realizaci projektu „Adaptační opatření na sídlištních plochách v MČ Praha 12“. Finanční podpora činí téměř devět milionů korun, spoluúčast MČ Praha 12 je ve výši 10 %.

Další podpora ve formě zkušeností a metodické pomoci pochází ze zapojení do sítí. MČ Praha 12 je členem Národní sítě zdravých měst, která pomáhá městům, obcím, regionům v řadě oblastí. Například se zaměřuje na zapojování místní veřejnosti, škol, nevládních organizací i podnikatelů do zlepšování kvality života, na základě indikátorů umí hodnotit kvalitu života a zdraví obyvatel, pomáhá strategické práci radnic a řízení rozvoje prostřednictvím projektů a ukazatelů a inspiruje ke zlepšení v mnoha oblastech kvalitního rozvoje.

Jak to probíhalo

Radnice MČ Praha 12 organizuje k přípravě konkrétních projektů setkání s občany, vždy v prostředí, které je pro danou lokalitu přirozené. Na sídlištích jsou to například rovnou veřejná prostranství, která se mají revitalizovat, případně nějaké klubovny nebo kulturní sály. Ve venkovské zástavbě se setkání uskutečňují klasicky v hospodě. Jako nezbytná výbava poslouží obyčejný flipchart nebo připravené letáčky či jiné tiskoviny. K získávání podnětů od občanů se využívají pocitové mapy, což je nástroj, který nabízí možnost aktivně zapojit občany do sběru informací a názorů na lokality, v nichž bydlí. Jedná se o prostředek participativního plánování veřejných prostor. Takto získané výsledky se využívají nejčastěji jako podpůrné podklady pro plánování investičních akcí, vytváření koncepcí dopravy nebo jako informace pro městskou policii. Důležité je, aby radnice měla připraveno několik variant řešení. O jednotlivých návrzích se pak může nechat hlasovat nebo se vyjadřovat k jednotlivým prvkům řešení.

Velmi specifický přístup vyžadují developerské projekty, tj. návrhy na novou výstavbu nebo přestavbu sídelních celků. Občané často tyto projekty odmítají (postoj NIMBY – ne na mém dvorku), proto MČ Praha 12 nabádá developery, aby své záměry s občany v dostatečném předstihu projednali. V podstatě, pokud developer splní podmínky územního plánu (který je vytvořen Magistrátem HM Prahy), má nárok ho realizovat. MČ může do procesu vstoupit pouze za situace, kdy je např. nedostatečná infrastruktura nebo by projekt nevhodným způsobem narušoval vystavěné prostředí. Je proto i v zájmu developerů občanům svůj záměr vysvětlit, přesvědčit je o pozitivěch a v případě, že jsou námítky občanů relevantní, projekt upravit. MČ Praha 12 pracuje s developery systematicky, vytvořila tzv. DEVELOP tým, kde projednává všechny důležité developerské záměry. Radnice vyžaduje tzv. kontribuční závazky, tj. závazky developerů k investicím do veřejného prostoru. V přípravě je Manuál pro práci s developery, který bude po dokončení k dispozici na webových stránkách MČ Praha 12.

Koordinátoři participace si osvojili některé techniky, které jim pomáhají při práci s veřejností (na setkání s občany chodí většinou 20 až 30 lidí, někdy ale také 100). Je třeba umět s nimi hovořit, moderovat diskuzi a zvládat konfliktní situace, pokud nastanou. Když se konflikty nepodaří urovnat, je třeba najmout profesionálního sociologa, který použije vědecké metody, např. stratifikovaný výběr.

A jaké metody používá MČ Praha 12 pro oslovování občanů? „Máme databázi kontaktů pro práci s veřejností, spolupracujeme zejména se společenstvími vlastníků jednotek (SVJ), neziskovými organizacemi, spolky, školami zřízenými městskou částí a dalšími subjekty,“ uvádí Alena Dziadkiewiczová. „Zapojili jsme žákovské parlamenty, kterým umožňujeme sestavit si školní participativní rozpočet. Jedenkrát ročně organizujeme kulaté stoly s různými segmenty veřejnosti“, doplňuje Alena Dziadkiewiczová. I MČ Praha 12 má participativní rozpočet, do kterého je možno zařazovat právě projekty, které byly s veřejností projednány

Jaký byl výsledek

„Za dobu, kdy se participaci věnujeme, jsme uskutečnili již 67 participací a získali cca 1300 podnětů od občanů“, říká Alena Dziadkiewiczová. „Týkaly se jak jednotlivých akcí, tak i větších celků, které již vyžadují komplexnější přístup a posouzení z několika úhlů pohledu. Městská část má svého městského architekta, který posuzuje funkční, urbanistickou i estetickou stránku projektu a zároveň dbá na prvky udržitelnosti a inkluзивity“, doplňuje Alena Dziadkiewiczová. MČ Praha 12 výsledky participací vyhodnocuje a publikuje, s výsledky participace se tak mohou seznámit všichni, kteří se participace zúčastnili. Zároveň tyto výstupy slouží i pro motivaci dalších občanů k zapojení do rozhodování o věcech, které se jich bezprostředně týkají,

Jaké je z toho poučení?

Participace je nadstavba k běžné práci samosprávy. I na Praze 12 by radní mohli nějak rozhodnout a nařídít úředníkům, ať to nějak udělají. To ale není to nejlepší řešení. Zkušenosti Prahy 12 ukazují, že práce s veřejností přináší efekty. Je třeba mít k tomu know-how, politickou podporu, personální a finanční kapacity a vhodné organizační zázemí. Je třeba být otevřený a stýkat se s podobně aktivními městy, zapojovat se do sítí, nebránit se dalšímu vzdělávání a mít snahu dále se zdokonalovat. Po překonání prvotních bariér se i občané s větší ochotou budou zapojovat do spolupráce věcí veřejných, protože uvidí, že jejich hlas někoho zajímá a bere ho v úvahu.

Použité zdroje:

Použité zdroje pro texty v této případové studii:

Portál Městské části Praha 12 (n.d.) – *Tvoříme 12*

<https://www.praha12.cz/tvorime%2D12/ms-83259/p1=83259>

Institut plánování a rozvoje Hl. města Prahy (n.d.) – *Koordinátoři participativního plánování*

<https://iprpaha.cz/stranka/3364/koordinatori-participativniho-planovani>